

A dunamelléki református egyházkerület 1946. április hó 26-án tartott rendkívüli
közgyűlésének
j e g y z ő k ö n y v e

[Rögzítve 1995-97-ben OTKA támogatással T 18588 alap kutatás keretében.]

Kezdetre 9 órakor

1. jkvsz

A közgyűlés tagjainak éneklése (XXXIII. zsoltár 1. és 9. verse) után püspök úr a 100. zsoltár felolvasásával és buzgó imádsággal vezeti a lelkeket Istenhez.

2. jkvsz

Püspök úr a világi elnöki szék betöltésére a jelenlevő legidősebb egyházmegyei gondnokot: Szűcs Gedeon dr. vértessaljai egyházmegyei gondnokot kéri fel, aki a világi elnöki széket elfoglalja.

(H) Püspök úr elnöktársa nevében is a gyűlést megnyitja.

3. jkvsz

Lelkészi főjegyző felolvassa az egyházkerületi közgyűlés alkotó tagjainak névsorát.

Jelen vannak:

A./ Az egyházmegyék képviselőiben:

- 1) A budapesti egyházmegyéből: Szabó Imre esperes és Csilléry Béla dr. egyházmegyei gondnok h., továbbá Kutas Emil, Takács Károly lelkeszi képviselők.
- 2) A felsőbaranyai egyházmegyéből: Rúzsás Lajos lelkeszi és Nagy Ferenc világi képviselő.
- 3) A kecskeméti egyházmegyéből: Okos Gyula esperes h., továbbá Göde Lajos, Gócza József lelkeszi, Dobos Sándor dr., Jalsoviczky Károly dr. világi képviselők.
- 4) A külsősomogyi egyházmegyéből: --
- 5) A pesti egyházmegyéből: Újhelyi Jenő esperes-helyettes és Teleki László gróf egyházmegyei gondnok, továbbá Deme László lelkeszi képviselő.
- 6) A pestkörnyéki egyházmegyéből: dr. Réthey Ferenc egyházmegyei gondnok és Draskóczy László lelkeszi képviselő.
- 7) A solti egyházmegyéből: Vargha Tamás esperes, Kardos János dr. egyházmegyei gondnok, továbbá Eötvös Ferenc lelkeszi képviselő.
- 8) A tolnai egyházmegyéből: --
- 9) A vértessaljai egyházmegyéből: B. Szabó János esperes, Szűcs Gedeon dr. egyházmegyei gondnok, Gulyás Péter lelkeszi és Gáspár János dr. világi képviselők.

B./ A fő- és középiskolák képviselőiben:

A budapesti theologiai akadémiáról: Csekey Sándor dr. igazgató.

A kecskeméti országos jogakadémiáról: Révész Benedek dr.

A nagykovácsi tanítóképző-intézetből: dr. Váczy Ferenc igazgató.

A kecskeméti tanítónőképző-intézetből: --

A budapesti gimnáziumból: kondói Kiss József dr. igazgató.

A kecskeméti gimnáziumból: --

A kiskunhalasi gimnáziumból: --

A kunszentmiklósi gimnáziumból: Illyés Bálint h. igazgató.

A nagykovácsi gimnáziumból: --

A győnki gimnáziumból: --

A Baár-Madas leánygimnáziumból: Ványi Ferenc dr.

A kecskeméti leánygimnáziumból: --

C./ A polgári iskolák képviselőiben: --

D./ Az elemi iskolák képviselőiben: --

E./ Az egyházkerület tisztviselői: Kováts J. István dr. lelkeszi főjegyző, Pap László dr. és Szabolcska László dr. lelkeszi jegyzők, Borsos Endre dr. világi főjegyző, Szász István dr. és Kiss József

dr. világi jegyzők, Nagy Sándor dr. egyházkerületi tanácsos és levéltáros, Deák Béla egyházkerületi számvevő, Zugor István h. vagyongazdálkodó és Csekey Sándor dr. könyvtáros.

F./ Egyházkerületi tanácsbírák:

1) Lelkészi részről: Kovács J. István dr., Göde Lajos, Szabó Balázs, Muraközy Gyula, Okos Gyula, Victor János dr., Szabó Aladár dr., Patay Pál dr., Kovács Bálint, Füle József.

2) Világi részről: Szabó Béla dr., Sigray Béla dr., Jalsoviczky Károly dr., Boér Elek dr., ifjú Teleki József gróf, Kiss Roland, Debreczeni Sándor dr., Nagy Ferenc, Benkó Ferenc dr.

A közgyűlési tagok közül Nagy Ákos és Rúza József esperesek, Gergely István egyházmegyei képviselő, Hörömpő Ferenc lelkészi és Kiss Gyula világi tanácsbíró, Bánóczy Endre gimnáziumi igazgató, Hörömpő Dezső egyházkerületi lelkészi jegyző részben betegségük, részben hivatali elfoglaltságuk miatt távolmaradásukat jelentették be.

(H) Az egyházkerületi elnökség - a távolmaradók indokait méltányolva és távolmaradásukat sajnálattal tudomásul véve - a közgyűlés határozatképességét megállapítja.

4. jkvsz

A jegyzőkönyv hitelesítésére vonatkozólag az elnökség kihirdeti, hogy az

(H) a határozatoknak az előadók részéről való aláírásával történik. a közgyűlés által módosított határozatokat az előadók a gyűlés végén felolvassák és aláírják.

5. jkvsz

Lelkészi főjegyző bemutatja a kiküldött szavazatszedő bizottságnak 1946. március hó 28.-án kelt jegyzőkönyvét, amely szerint a leadott 523 számértékű érvényes szavazatból az egyházkerületi világi főjegyzői tisztt betöltésénél Borsos Endre dr., a közigazgatási bíróság tanácselnöke, mind az 523 szavazatot elnyerte.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés Borsos Endre dr.-t egyhangúlag megválasztott egyházkerületi világi főjegyzőjének nyilvánítja, aki az esküt a közgyűlés színe előtt leteszi és a püspök úr meleg üdvözlő szavaira szívből fakadó köszönetet mond.

6. jkvsz

Lelkészi főjegyző bemutatja a szavazatszedő bizottságnak 1946. március hó 28.-án kelt jegyzőkönyvét, amely szerint a leadott 523 számértékű érvényes szavazatból az öt egyházkerületi lelkészi tanácsbírói tisztt betöltésénél Bereczky Albert Budapest-pozsonyi-úti lelkipásztor 523, Szabó Aladár dr. gödöllői lelkipásztor 522, Patay Pál dr. Budapest-tisztviselő-telepi lelkipásztor 521, Kovács Bálint kecskeméti lelkipásztor 510 és Füle József bicskei lelkipásztor 507 szavazatot nyert. Néhány szavazatot nyert még 12 más jelölt. Az öt egyházkerületi világi tanácsbírói tisztt betöltésénél Kiss Roland államtitkár 521, Debreczeni Sándor dr. ügyvéd 515, az időközben elhunyt Kovács Sebestyén Endre 513, Nagy Ferenc miniszterelnök 501, Benkó Ferenc dr. ny. államtitkár 423 szavazatot nyert. Kívülük Lázár Andor dr. 39 szavazatot és 16 más jelölt néhány szavazatot nyert.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés Bereczky Albert, Szabó Aladár dr., Patay Pál dr., Kovács Bálint és Füle József lelkészeket megválasztott egyházkerületi lelkészi, Kiss Rolandot, Debreczeni Sándor dr.-t, Nagy Ferencet és Benkó Ferenc dr.-t megválasztott egyházkerületi világi tanácsbírául nyilvánítja. Az időközben elhunyt Kovács Sebestyén Endre elvesztése felett őszinte részvétét fejezi ki. Nevezettek a már hasonló minőségben esküt tett Benkó Ferenc dr. és a mai közgyűlésről távollévő Bereczky Albert kivételével az esküt leteszik. Püspök úr meleg üdvözlő szavait a lelkészi tanácsbírák részéről Szabó Aladár dr., a világi tanácsbírák részéről pedig Kiss Roland köszöni meg.

7. jkvsz

Lelkészi főjegyző felolvassa a szavazatszedő bizottságnak 1946. március 28.-áról kelt jegyzőkönyvét, amely szerint a leadott 523 számértékű érvényes szavazatból a két egyházkerületi lelkészi jegyzői tisztt betöltésénél Pap László dr. teológiai tanár 503, Szabolcska László dr. Budapest-budahegyvidéki lelkipásztor pedig 501 szavazatot nyert.

(H) Egyházkerületi közgyűlésünk Pap László dr.-t és Szabolcska László dr.-t megválasztott egyházkerületi lelkészi jegyzőiül nyilvánítja. A hivatali esküt a közgyűlés színe előtt leteszik. Püspök úr üdvözlő szavaiért Pap László dr. mond köszönetet.

8. jkvsz

Lelkészi főjegyző bemutatja szavazatszedő bizottságnak 1946. március 28.-áról kelt jegyzőkönyvét, amely szerint a kecskeméti jogakadémia pótképviselőjéül Révész László dr., a gyönki gimnázium rendes képviselőjéül Ternai Jenő, pótképviselőjéül Domokos Géza, a kunszentmiklósi gimnázium rendes képviselőjéül Miklóssy János, pótképviselőjéül Illyés Bálint, a kecskeméti gimnázium pótképviselőjéül Szemerey Andor, a polgári iskolák pótképviselőjéül pedig Vadon Miklós szentendrei igazgató választassék meg, mindannyian az összes szavazatokkal.

(H) Egyházkerületi közgyűlésünk nevezetteket tanügyi rendes- és pótképviselőül nyilvánítja.

9. jkvsz

Kulifay László lelkészi tanácsbíró lemond lelkészi tanácsbírói tisztéről. Az így megüresedő lelkészi tanácsbírói tisztre, hasonlóképpen a megválasztása során időközben elhunyt Kovács Sebestyén Endre világi tanácsbíró helyére

(H) egyházkerületi közgyűlésünk szavazást rendel el. Kulifay Lászlónak lelkészi tanácsbírói tiszteben tanúsított érdemes szolgálataiért köszönetét tolmácsolta. A szavazatok 1946. június 30.-ig küldendők az esperesi hivatalokhoz, amelyek július hó 31.-ig továbbítják azokat a püspöki hivatalhoz. A szavazatok eredményének megállapítására Kardos János dr. elnökletével szavazatbontó bizottságot küld ki, melynek tagjaiul Hörömpő Dezsőt, Pap László dr.-t és Teleki Lászlót, jegyzőjéül pedig Szabolcska László dr.-t választja.

10. jkvsz

Az egyházkerületi elnökség a ma délután 4 órakor tartandó egyházkerületi bírósági ülést

(H) nyílt ülésben meghirdeti és arra az esperes és gondok urakat, hasonlóképen a lelkészi és világi tanácsbíró urakat meghívja.

11. jkvsz

A bonyhádi, kiskunhalasi, szentmártonkátai és budai egyházközségek presbitériumai kifogást emeltek az egyházkerületi tisztségek betöltésénél eddig követett gyakorlat ellen, nevezetesen kívánták azt, hogy a megüresedett tisztségek betöltésénél ne csak egy-egy személy ajánltassék, továbbá, hogy az ajánlott személyek a napi politikán kívül és fölött álljanak. A presbitériumok azt javasolták, hogy az ajánlás 3-3 személyre történjék és hogy az ajánlásokat megelőzően a presbitériumok véleménye is kikéréssék.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés megállapítja, hogy az egyházkerületen a megüresedett tisztségek betöltése több évtizedes gyakorlatnak megfelelően történik. A gyakorlat szerint a megüresedett tisztségek betöltése kérdésében először az esperesek és egyházmegyei gondnokok értekezlete folytat megbeszélést és az itt kialakult megállapodás kerül az egyházkerületi közgyűlés alkotó tagjaiból álló értekezlet elé. Ez az értekezlet tesz javaslatot arra, hogy a megüresedett tisztségekre kik ajánltassanak a gyülekezeteknek.

Megállapítja az egyházkerületi közgyűlés, hogy ez a gyakorlat az érvényben álló egyházi törvényekkel nem áll ellentétben, de a mellett, hogy a célszerűségi szempontokat leginkább szolgálja, a törvény szellemének is megfelel, amely egyébként jelölést az egyes egyházkerületi tisztségek betöltésénél nem ismer.

Ez a gyakorlat eddig is lehetővé tette, hogy az arra illetékesek, ezek között elsősorban a presbitériumok a maguk elgondolását megfelelő módon kifejezésre juttassák s az egyházkerületi közgyűlés alkotó tagjai hálával fogadják, ha az egyházközségek az általuk alkalmasnak ítélt személyekre a figyelmet felhívják.

Az egyházkerületi közgyűlés felhívja az egyházmegyei elnökségeket, hassanak oda, hogy a presbitériumok a megüresedett tisztségek betöltésénél szóbajöhető személyek tekintetében folytassanak megbeszélést és kívánságaikról tájékoztassák az egyházmegyei elnökséget. Egyúttal kívánatosnak tartja, hogy az egyházmegyék és a presbitériumok tartsák nyilván azokat, akik az egyházi életben tevékenyen és példaadóan részt vesznek.

Az egyházkerületi közgyűlés kívánatosnak tartja, hogy a megüresedett tisztségekre való felajánlásnál a javaslattevők röviden jelöljék meg azokat az okokat, amelyek az ajánlott megválasztását indokolják, hogy arról a választó presbitériumok is tudomást nyerhessenek.

Az egyházkerületi közgyűlés ezután is nagy figyelmet fog fordítani arra, hogy az egyház a napi politikai küzdelmeitől távol maradjon.

12. jkvsz

A dunamelléki egyházkerület helyzetképe az 1945. aug. 31.-i adatok alapján, melyet az esperesek tapasztalataik alapján 1946. április 15.-ig némileg módosítottak.

LELKÉSZEK. 9 egyházmegye, 372 gyülekezet

Helyén maradt: 250. Helyét elhagyta: 73. Katona: 14. Visszatért: 67. Távol van: 20. Helyettesítve: 40.

LÉLEKSZÁM.

1944. január 1-én 537.086

1945. január 1-én 475.505

ISTENTISZTELETEK megtartása

szünetelt 248 gyülekezetben

nem szünetelt 92 gyülekezetben

Szünetelés oka:

ostrom: 126 gyülekezet

lelkészhiány: 28 gyülekezet

helyhiány: 19 gyülekezet (ideje: 1 vasárnap - 1 év)

kiürítés: 58 gyülekezet

TANÍTÁS

megszakítás nélkül volt 57 gyülekezetben

1944/45.-ben szünetelt 15 helyen

tanítás kezdődik

1944. dec. 10 helyen

1945. jan.-febr. 94 helyen

1945. ápr.-jún. 45 helyen

1945. szept. 25 helyen

tanítás ma is szünetel 2 helyen (Felsőbaranya)

iskolák összlétszáma 274 helyen

felekezeti iskola nincs 71 helyen

ISTENTISZTELETEKEN RÉSZTVEVŐK SZÁMA

nőtt 105 gyülekezetben

fogyott 103 gyülekezetben

állandó 132 gyülekezetben

ADÓZÁS terén

nincs változás 264 gyülekezetben

önkéntes adózás 52 gyülekezetben

saját kezelésű lett 10 gyülekezetben

nincs adózás 16 gyülekezetben

ADAKOZÁS

jelentősebb összeg 175 gyülekezetben (1.307.610 P. 42 gyülekezetben)

nincs jelentősebb adakozás 165 gyülekezetben

FÖLDBIRTOK

nincs 44 gyülekezetnek

van 291 gyülekezetnek (földreform előtt 16.112 hold 113 m², földreform után 11.213 hold 1295 m²)

NAGYOBB FÖLDELVÉTELEK:

Abony 50, Cegléd 632, Kecskemét 386, Halas 2881, Nagykőrös végrehajtás alatt, Pestszenterzsébet 160, Kunszentmiklós 354, Szabadszállás 125, Dunapataj 115, Szigetszentmiklós 107, Dömsöd 85, Fülöpszállás 38, Tass 38, Pécel 82, Budapest-Kálvin-tér 114 hold.

FÖLDET KAPOTT:

Somogytúr 30, Látrány 9, Bácsalmás 15, Kunkerekegyháza 15, Kiskunfélegyháza 25, Szank 21, Újpest 15, Nagytétény 6 hold. Babarc 7, Becefa 5 hold.

ÖNFENNTARTÓ 157 gyülekezet
nem képes erre 183 gyülekezet

KÁROSULT egyházi épületekben 236 gyülekezet, 11.535.011 P. értékben
nem károsult 105 gyülekezet

R é s z l e t e z é s :

Templom: 171 - 4.703.486 P., Iskola: 124 - 2.299.984 P., Lelkészlak: 151 - 2.569.177 P., Tanítólak: 109 - 1.017.254 P., Egyéb: 126 - 206.841 P.

ELPUSZTULT TEMPLOMOK: Drávaszabolcs, Drávacsehi, Drávapalkonya, Szaporca, Sárkeresztúr, Kápolnásnyék, Szigetszentmiklós, Pestszentimre, Aba, Baracska, Csabdi, Budapest-Külső Üllői út.

	Templom:	Iskola:	Lelkészlak:	Tanítólak:	Egyéb:
Jókarban:	115	76	76	71	86
Rongálódott, de használható:	42	30	35	20	40
Kisebb javítást igényel:	67	52	60	44	46
Alapos javítást igényel:	53	60	68	51	77
Elpusztult:	12	6	3	7	40

KÁROSODÁS FELSZERELÉSBEN:

225 gyülekezet, 1.827.589 P.
nincs kár 113 gyülekezet

VESZTESÉG EGYHÁZI TISZTVISELŐKBEN:

Haláleset: 34, Sebesülés: 5, Fogság: 57, Internálás: 5, Deportálás 4.

EGYHÁZI TISZTVISELŐK KÁROSODÁSA:

lelkész: 164, tanító: 109, egyéb: 6, palást: 45.

Készült az Egyetemes Konvent 1945. évi augusztus 6-án kibocsátott Kimutatás az egyházközségek állapotáról kérdőíve alapján. Feldolgoztatta az Egyetemes Konvent. Az időközi változásokról 1946. márc. 28-án a Dunamelléki Püspök 1176/946 sz. felhívására az esperesek tapasztalataik alapján újabb összefoglaló jelentést adtak, melyek az 1945. augusztusi adatokat lényegesen nem módosították. E jelentést az Egyházkerületi Tanács megbízásából készítette Szabó Imre esperes s.k. Budapest, 1946. április 24-én

(H) Az egyházkerületi közgyűlés a helyzetjelentést tudomásul veszi és az előadónak köszönetét fejezi ki.

13. jkvsz

A vérteszaljai egyházmegye elnöksége felterjeszti Lovasberény egyházközség presbitériumának határozatát III. tanítói állás szervezése tárgyában s bemutatja ezen állás díjlevelét. A szabályszerűen létrejött határozatot s a tartalmilag és alakilag megfelelő díjlevelet az egyházmegye elnöksége a 310/1944. sz. zsinati határozat alapján elnöki hatáskörben megerősítette.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a lovasberényi presbitériumnak III. tanítói állás szervezésére vonatkozó határozatát s a lovasberényi III. számú tanítói állás díjlevelét megerősíti és jóváhagyja.

14. jkvsz

A budai egyházközség presbitériuma határidőn belül megfellebbezi az egyházmegye tanácsának 1946. február 2-án hozott 5. számú határozatát az egyházi adó kivetésének és behajtásának a rendkívüli gazdasági viszonyokhoz alkalmazkodó megállapítása tárgyában.

A budapesti egyházmegye tanácsának fellebbezéssel megtámadott határozatában az foglaltatik, hogy az ún. A csoportba tartozó, vagyis a községi együttes kezelésben futó egyházi adótételekre vonatkozóan az érdekelt egyházközségek presbitériumai gondoskodjanak arról, hogy az egyháztagok által az 1946. év január havában befizetett állami adók összege irattassék ki s ez a kiírás szolgáljon az 1946. évi egyházi adó kivetésének alapjául. Mégpedig olyképpen, hogy az egyhavi állami adóbefizetésnek 10%-a lenne az egyhavi, illetve az egyhavinak tizenkétszerese az évi egyházi adó. Az egyházi adókivetés és lerovás az állami adókivetéshez és lerováshoz hasonlóan adópengőben történjék. A jövedelemnek nagyobb eltolódása esetén az esztendő második felében pótelőírás adható be.

A fellebbező előadja, hogy az inflációs pénzromlást csak az ún. B osztályú adózás rendszerével, vagyis közvetlenül az egyházközség által lehet nyomon követni. Az együttes kezelés teljesen kikapcsolandó volna tehát. Az adózóknak, illetve adótételeknek a megtámadott határozat szerint kívánt kiírása oly nagy feladatot ró az egyházközségekre, amit végrehajtani nem képesek, mert sem megfelelő munkaerők, sem megfelelő helyiség és idő nem állnak rendelkezésükre. Az állami adóalapok, amik az egyházi adókivetésnek szolgálnának alapul, sincsenek megfelelően kimunkálva. Gyakorlatilag az az előny is csak látszólagos, hogy a pénzügyi hatóságok az egyházi adó tényleges befolyásától függetlenül bocsátanak az egyházközségek rendelkezésére bizonyos összegeket, mert a késedelmes kiutalás folytán ezek az összegek a legtöbbször már értéküket veszítve érkeznek meg. Hivatkozik a fellebbezés arra is, hogy az ún. A osztályú adózók igen sok esetben istentiszteletek után vagy más alkalmakkor személyesen ajánlják fel az egyházközségeknek az adófizetést, amit azonban így közvetlenül csak a B osztályba sorozott adózó egyháztagoktól fogadhatunk el.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a budai egyházközség presbitériumának fellebbezését elutasítja. A budapesti egyházmegye az egyházi adózás tekintetében egységes adózási rendszert követ. Ezt az egységes adózási rendszert egyik egyházközség sem bonthatja meg azzal az indoklással, hogy az ahhoz való alkalmazkodás nehéz feladatok elé állítja az egyházközség adminisztrációját. Az egyházi adónak együttes kezelésben való behajtása nemcsak gazdasági előnyt jelent az egyházközségekre nézve, de államkormányzatilag biztosított jog is, amiről való lemondás könnyen az önkéntes jogfeladás látszatát kelthetné a mai időkben.

15. jkvsz

Az egyházkerületi elnökség értesülése szerint Országos Földbirtokrendező Tanács az egyháznak minden olyan sérelmét, amely a földbirtokrendezés során merült fel - és ha még egyáltalában lehetséges - hajlandó orvosolni.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés felhívja az espereseket, szólítsák fel azokat az egyházi és iskolai hatóságokat, amelyek a földbirtokreform során sérelmet szenvedtek, hogy sérelmüket, a sérelem orvoslásának lehetséges módjára is rámutatva, haladéktalanul jelentsék be. A közgyűlés felhívja az espereseket, hogy a hozzájuk beérkező ilyen bejelentéseket felülvizsgálás után külön-külön, késedelem nélkül terjesszék fel a püspöki hivatalba, hogy az ugyanilyen módon továbbíthassa a bejelentéseket az arra illetékes hatósághoz.

16. jkvsz

Dr. Baksay László előbb alsódabasi majd tarpai református lelkipásztor folyó hó 15-én azzal a kéréssel fordult az egyházkerület közgyűléséhez, méltóztassék őt a tiszántúli egyházkerületből a dunamelléki egyházkerület kötelékébe átvenni.

Ezzel kapcsolatban dr. Baksay László előadja, hogy 1934-től 1940 május 1.-ig szolgált mint lelkipásztor az alsódabasi egyházközségben, akkor állását elcserélte és tarpai lelkipásztor lett, ahol 1944. október 22.-ig szolgált. Tarpai lelkipásztori állását a hadi események következtében kénytelen volt elhagyni és oda 1945. december 20-án tért vissza. A tarpai lelkipásztori állást az egyházközség 1945. július 1.-i hatállyal megüresedettnek nyilvánította és betöltötte. Nem akarván a gyülekezet békéjét megzavarni, tarpai lelkipásztori állásáról 1945. július 1.-jei hatállyal lemondott.

A tiszántúli egyházkerület dr. Baksay Lászlót az 1946. évi január hó 580/1946. szám alatt hozott határozatával igazolta. Minthogy a tiszántúli egyházkerület a folyamodót rendszeres kisegítő szolgálatra nem tudta elhelyezni és csupán fizetéstelen bejegyzett segédlelkészként tartja nyilván, arra való tekintettel, hogy a dunamelléki egyházkerület területén, Pakson született, theologiai tanulmányait itt végezte, lelkipásztori szolgálatát itt kezdte, kéri a közgyűlést, fogadja őt vissza a dunamelléki egyházkerület kötelékébe.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés dr. Baksay László okleveles lelkésznek a dunamelléki egyházkerületbe segédlelkészi minősítésben való bekebelezéséhez hozzájárul, ha ezidőszerint illetékes püspökétől szabályszerű elbocsátót kap s azt lelkészi oklevelével, törzskönyvi lapjaival és szolgálati bizonyítványával együtt az egyházkerület elnökségeinek bemutatja.

17. jkvsz

Az egyes egyházközségek háború utáni vagyoni állapotáról szóló jelentésekből kitűnik, hogy a földreform végrehajtása után megmaradó egyházi ingatlanok rendeltetésének megállapítása kérdésében az érdekelt egyházközségek presbitériumai egymástól eltérő és gyakran a jogszerű következményekkel ellentétes határozatokat hoztak, vagy alakszerű határozat meghozatal nélkül ilyen intézkedéseket tettek. A törvényes helyzet egységes biztosítása érdekében

(H) az egyházkerületi közgyűlés a következő határozatot hozza:

Az egyházak tulajdonában meghagyott ingatlanokból legelsősorban a szorosabb értelemben vett egyházi tisztségviselőknak, vagyis a lelkipásztornak és egyéb lelkészeknek, továbbá a kántornak a javadalmi földjei biztosítandók a díjlevélszerű terjedelemben és pedig még akkor is, ha a földbirtokrendező hatóságok nem a javadalmi földeket, hanem egyéb egyházi ingatlanokat mentesítettek a kisajátítás alól. Ha pedig a megmaradt területek még a szorosabb értelemben vett egyházi javadalmasokat díjlevélszerűen megillető nagyságot sem érnék el, a díjlevél-szerinti területek egymáshoz való viszonyának megfelelő arányosításnak van helye.

Ha pedig a mentesített terület meghaladja a szorosabb értelemben vett egyházi javadalmasokat, nevezetesen a lelkipásztort, az egyéb lelkészeket és a kántort díjlevélszerűen megillető nagyságot, akkor az egyéb egyházi javadalmasok díjlevél-szerinti igényei elégitendők ki és pedig a szükséghez képest, az egymással való arányosítás szerint. A hiányok erejéig állami fizetés-kiegészítésért kell folyamodni. A javadalmi területeket meghaladóan meghagyott ingatlanok az egyházközség közönséges szükségleteinek a fedezését fogják szolgálni és ezek felett az egyházközség illetékes szervei az E.T. keretén belül rendelkezhetnek.

Amennyiben pedig a földigénylő bizottságok, vagy a földbirtokrendező tanácsok határozataikban arra is kiterjeszkedtek volna, hogy az egyház javára meghagyott területek a fentiekben már körvonalazott elvektől eltérő módon, vagy egyéb arányban használandók fel - az érdekelt egyházközségek még akkor is, ha a jogorvoslati lehetőségek már kimerítették volna, intézzenek panaszbeadványt az Országos Földbirtokrendező Tanács által 34.213/1945. III. szám alatt már elfogadott arra az álláspontra, hogy a meghagyott ingatlanok tekintetében a földbirtok-rendezési hatóságoknak nincsen hatáskörük, hanem ebben a kérdésben való állásfoglalás az egyházi hatóságnak joga és kötelessége. Célszerű az e tárgyban benyújtott, vagy benyújtandó panaszait az egyházkerület egyházi elnökéhez - az egységes állásfoglalás biztosítása érdekében - másolatban megküldeni.

A megmaradt egyházi ingatlanok miként való felhasználása tárgyában meghozott, vagy meghozandó presbiteri határozatok jogorvoslat hiányában is felterjesztendők és az 1933. évi I. t.c. 76. §-a értelmében csak egyházmegyei és egyházkerületi jóváhagyás után válnak joghatályosokká.

18. jkvsz

Tárgyalásra kerül a földbirtokreform és más rendkívüli okok következtében megcsonkult díjlevelek kérdése.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés felhívja az egyházmegyéket, hogy közgyűléseiken tárgyalják azt a kérdést, hogy az egyházi javadalmasoknak a földbirtokreform, a pénzelértéktelenedés, és más rendkívüli okok következtében megcsonkult díjleveleit hogyan lehetne helyreállítani. Az egyházmegyék erre vonatkozó véleményes javaslataikat terjesszék az egyházkerületi közgyűlés elé.

19. jkvsz

Az együttes bizottság bemutatja a tanügyi előadónak az iskolák állapotáról szóló jelentését.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés

1. a jelentést tudomásul veszi,
2. dr. Tüske Béla gyönki gimnáziumi igazgatónak nyugalomba vonulása alkalmából mindig hűséggel és sikerrel végzett munkájáért elismerését fejezi ki, s életére Isten áldását kéri,
3. Schuber Ilona budapesti skót polgári iskolai igazgatót 1945. szeptember 1.-től kezdődő hatállyal szolgálati idejére végleges igazgatói minőségében, Ternai Jenő gyönki ref. gimnáziumi igazgatót 1946. január 1.-től kezdődő hatállyal két esztendőre e minőségében megerősíti.

20. jkvsz

A budapesti református egyházmegye jóváhagyásra felterjeszti a néhai Kerékgyártó Ilona által 1944. évi december hó 20-án kiállított alapítványi levelet és az egyházközség mint eladó, valamint özv. Pósi Imréné mint vevő között 1946. évi január hó 28-án létrejött pactum de contrahendo jellegű jogügyletet.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés az alapítványi leveleket és az előzetes szerződést jóváhagyja.

21. jkvsz

A pestkörnyéki református egyházmegye jóváhagyásra felterjeszti a pestújhelyi református egyházközség, mint vevő és az Első Pestújhelyi Takarékpénztár Rt. mint eladó között 1946. évi február hó 25-én egy 112 n.öl kiterjedésű telekre vonatkozóan kötött adásvételi szerződést.

(H) Az egyházkerületi közgyűlés az adásvételi szerződést jóváhagyja.

22. jkvsz

Egyházkerületi számvevő jelenti, hogy az egyházkerület közigazgatási költségeihez az egyházmegyék évtizedek óta lélekszámonként 4 filléres hozzájárulást fizettek. Az egyházkerület ily címen évi 18.205.- arany P. megtérítést kapott az egyházmegyéktől, melyhez járult még a közigazgatási államsegélyből az egyházkerületre eső összeg is. az egyházkerületi közigazgatási költségeiből a püspöki hivatal alkalmazottainak fizetésére az állam államsegélyt ad mindaddig, amíg a földreform céljaira elvett ingatlanok megváltása meg nem történik, a dologi kiadásokra is folyósít ugyan némi államsegélyt, de az egyrészt csekély, másrészt mire az megtérül, elértéktelenedik. Az állandó rakéta szerű áremelkedés miatt egy egy villany, vízdíj stb. számla azonnali kifizetése a legnagyobb gondot okozza. Szükséges tehát, hogy a közigazgatási költség kivetés újbóli tendezést nyerjen.

Egyházkerületi számvevő javasolja, hogy az eddigi lélekszámonkénti 4 arany fillér helyett 1/2 (fél) arany fillér fizetessék be, akként, hogy 1 arany pengő 15 ezerrel való megszorzása 1 adópengőt eredményez. Ez alapon az egyházmegyéket az 1939. évi közigazgatási költség hozzájárulás alapul vétele mellett a következő összegek befizetése terhelné:

Budapest em.	1939. évi	4.000 P.-s alap 1/8-ad része á. P.	500.-	7.500.000.-
Felsőbaranyai em.	1939. évi	1.178	"	147.25
Kecskeméti em.	1939. évi	3.696	"	462.-
Külsősomogyi em.	1939. évi	887	"	110.-
Pesti em.	1939. évi	1.747	"	218.38
Pestkörnyéki em.	1939. évi	1.500	"	187.50
Solti em.	1939. évi	2.415	"	301.88
Tolnai em.	1939. évi	1.222	"	152.75

Vértessaljai em.	1939. évi	1.560	"	195.-	2.925.000.-
				P.	
Összesen:		18.205		2.275.64 P.	34.134.600.-

(H) Egyházkerületi közgyűlés a javaslatot határozattá emeli és kimondja, hogy az adópengő a fizetés napján érvényes árfolyamon számoltassék el.

23. jkvsz

Egyházkerületi számvevő jelenti, hogy a gimnáziumok, tanítóképzők és líceumok tanulói évi 2.20 P. a polg. isk. tanulói pedig évi 1.60 P. közp. járulékot fizettek. Ezen összeg 1945 évben 20 P.-re emeltetett.

A pénz állandó értéktelenedése kizárja, hogy előre ún. sima pengőben történjen meg a járulék kivetése. Ezért egyházkerületi számvevő javasolja, hogy ezen járulék kivetése ügyében fogadtassék el a pénzügyi hatóságnak a vámtételekre vonatkozó átszámítási kulcsa, mely szerint az 1 arany pengő 15 ezerszeres szorzata 1 adópengőt eredményez. Ennek elfogadása esetén a 2.20 arany pengő megfelelne 33.000.- adópengőnek s az 1.60 arany pengő 24.000.- adópengőnek. A befizetések természetesen az adópengő aznapi árfolyamán kell, hogy történjenek.

(H) Közgyűlés a javaslatot elfogadja, s kimondja, hogy a 2.20 P. közp. járulék helyett 33.000.- adópengő és az 1.60 P. közp. járulék helyett 24.000.- adópengő járulék fizetendő.

24. jkvsz

H. vagyonkezelő az egyházkerület kezelésében volt és abból kezelésben meghagyott ingatlanok mai állapotáról a következő jelentést teszi:

Az előző közgyűlésen jelentés tétel volt, hogy a földbirtokreform rendelkezései értelmében a kezelésben tartott ingatlanok 90,7 %-a elveszett, a meghagyott 9,3 % is azonban még csak elvben van meg, mert birtokba venni csak a seregélyesi 100 kat. holdat sikerült. A közgyűlés óta eltelt idő a vármegyei földbirtokrendező tanácsok határozatainak a kézhezvételeiért való hajszolódásba telt el. December végén és január elején pl. kétszer kellett Székesfehérvárra leutazni, hogy a referensekkel találkozhatnék és a vármegyei tanács határozatait megkaphatnék. Az Északpestvármegyei Földbirtokrendező Tanács határozatát is csak az elmúlt héten sikerült kézhez kapni, a Kaszai-alap páhii birtokából meghagyandó 100 kat. holdra vonatkozó Délpestvármegyei Földbirtokrendező Tanács határozatát minden igyekezet mellett sem sikerült mindeddig még megkapni. Ezeket a határozatokat azonban a községi földigénylő bizottságokkal lelevelezni szinte lehetetlen. Eddig választ kaptam Alsószentivánról, hogy a községi igénylők kiigényeltek minden földet, a kerület 100 holdja sem maradt meg. A páhii földigénylő bizottság igénybe vette a Kaszai-alap egész ingatlanát. A kulturális célvagyonokat felülvizsgáló tárcaközi bizottság által a kecskeméti Madas-árvaháznak a sárii birtokból meghagyott 100 kat. holdat az Északpestvármegyei Földbirtokrendező Tanács 50 kat. holdra szállította le arra való hivatkozással, hogy Sári beleesik a 30 kilométeres körzetbe.

Tavaly ilyenkor azért kértem felmentésem a h. vagyonkezelői tiszt alól, hogy az akkori lehetetlen utazási és közlekedési nehézségek miatt ezt ellátni nem tudom. Az egyes birtokok körül keletkezett köd miatt azonban elszámolnom még nem sikerült, a vagyon állagát meghatározni még mindig nem tudtam. Be kellett látnom, hogy a helyszínelések nélkül és előtt becsületes és mindenre kiterjedő elszámolást adni nem tudok. Ehhez mély tisztelettel kérem annak engedélyezését, hogy mindenre kiterjedő jelentésem beadására f. évi június hó 1.-ig haladékot kaphassak s egyben a minimális útiköltség és esetleges készkiadások megtérítését kérhessem.

25. jkvsz

A solti egyházmegye esperese 185/1946. szám alatt felterjeszti a kalocsai egyházközség presbitériumának kérelmét, melyben a kalocsai egyházközség presbitériuma kéri:

1. visszaérkezett lelkipásztora anyagi támogatását,
2. A Kaszai-alap mai állagának közlését, és
3. a Kaszai-alaphoz tartozó dunapataji szőlőben levő présház ma még meglévő tetőanyaga értékesítésének és értékének a kalocsai lelkipásztor javára leendő engedélyezését. A kalocsai presbitérium csatolja szakértőjének nyilatkozatát, mely szerint a károk a háborúval kapcsolatosak, az épület falazata sárból

készült, amely mai állapotában a rajta lévő túl nehéz tetőzetet nem bírja el, az épület átépítése többbe kerülne, mint korszerű újjáépítése, ami viszont szükségtelen, mert a Kaszai-alap szanálásakor a préház körüli szőlő eladásra került és ekkora préházra ott szükség ma nincs.

(H) Közgyűlés megállapítja, hogy a kalocsai lelkipásztor havi segélyeit a Kaszai-alap jövedelmének terhére kapta. Az alap összes földbirtokait e pillanatban kisajátítottak kell tekinteni, a kiigénylések és fellebbezések ma még befejezve nincsenek. Tény azonban az, hogy a Kaszai-alap ma nincs abban a helyzetben, hogy a kalocsai lelkipásztornak bárminemű segélyt nyújtson. A lelkipásztor megkapta az államtól fizetési osztályának megfelelő 100 %-os kongruát. Az állagához tartozó préház lebontásához nem járul hozzá. A bérlővel fennálló szerződés alapján érvényesíteni kívánja azt a fenntartási kötelezettséget, mellyel az épület karbantartását vállalta. Felkéri az elnökséget, hogy alkalmasnak talált módon tájékoztadjék a préház hasznosításáról és az alapítvány jellegének megfelelő kezeléséről.

26. jkvsz

Néhai Teleki József gróf egyházkerületi főgondnok úr emlékére gyászünnepély tartatik a következő programmal:

1. Ének: XC. zsoltár 2. verse.

Az embereket te meghagyod halni,
És ezt mondod az emberi nemzetnek:
Légyetek porrá, kik porból lettetek!
Mert ezer esztendő előtted anyyi,
Mint a tegnapiak ő elmúlása,
És egy éjnek rövid vigyázása.

2. Bibliát olvas és imádkozik Ravasz László dr. püspök.

3. Megemlékezés Teleki József gróf egyházkerületi főgondnokról.

Tartja: B.Szabó János vértessaljai esperes.

4. Ének: XC. zsoltár 1. verse.

Tebenned bízunk eleitől fogva,
Uram téged tartottunk hajlékunknak,
Mikor még semmi hegyek nem voltak,
Hogy még sem ég, sem föld nem volt formálva,
Te voltál és te vagy erős Isten,
És te megmaradsz minden időben.

5. Áldás.

27. jkvsz

Elnökség az egyházkerületi közgyűlést 12 órakor újból megnyitja. A 229. dicséret 1. és 2. verseinek eléneklése után a püspök úr felolvassa az 1.Péter 5:1-11 verseit és imádkozik, majd üdvözli az egyházkerületi főgondnok beiktatására megjelent vendégek sorában a vallás- és közoktatásügyi miniszter, a testvér evangélikus egyház, az unitárius egyház, a dunántúli egyházkerület és a főváros képviselőit megjelenteket.

Lelkészi főjegyző bemutatja a szavazatbontó bizottságnak 1946. március hó 28-án kelt jegyzőkönyvét, mely szerint a leadott 523 számértékű érvényes szavazatból az egyházkerületi főgondnoki tisztt betöltésénél Lázár Andor dr., a kecskeméti egyházmegye gondnok 314, Benkó Ferenc dr. nyug. államtitkár 159, Nagy Ferenc miniszterelnök 43 szavazatot nyert, 7 szavazat pedig három más jelölt közt oszlott meg.

(H) Egyházkerületi közgyűlés a beadott szavazatok abszolút többségét megnyert Lázár Andor dr.-t a dunamelléki egyházkerület megválasztott főgondnokául nyilvánítja. A megválasztott főgondnoknak a közgyűlésbe való meghívására négytagú küldöttséget küld ki és megérkezéséig a közgyűlést felfüggesztjük.

28. jkvsz

Főgondnok úr a küldöttség élén a közgyűlésre megérkezik. Püspök úr kérdésére kijelenti, hogy egyházkerületi főgondnokká választását elfogadja és kész a hivatali esküt letenni. A hivatali esküt az

egyházkerület színe előtt leteszi, mire főgondnoki székét elfoglalja és régi szokás szerint a közgyűlés nevében az új főgondnokot az egyházkerület főjegyzője üdvözli. Főgondnok úr az üdvözlést megköszöni, ezután megtartja főgondnoki beköszöntő beszédét.

(H) Egyházkerületi közgyűlés főgondnok úr beköszöntő beszédét jegyzőkönyvbe foglalja avégből, hogy ha módunk lesz rá, azt az egyházközségekhez is eljuttassuk. Ezután a vallás- és közoktatásügyi miniszter nevében Simon Sándor dr. miniszteri osztálytanácsos, az evangélikus egyházegyetem képviselőjében Radvánszky Albert báró evangélikus egyetemes és iskolai felügyelő, az unitárius egyház képviselőjében Lázár János főgondnok, Budapest főváros közönsége nevében Némethy Károly dr. alpolgármester, a kecskeméti egyházmegye nevében pedig Okos Gyula esperes h. üdvözli, mely üdvözlésekre főgondnok úr egyenként mond köszönetet.

ad 28. jkvsz (Függelék)

Főtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés!

Jakab apostol közönséges levelének II. részében a 18. versben így szól hozzánk:

"Mutasd meg nekem a Te hitedet a Te cselekedeteidből és én meg fogom mutatni az én cselekedeteimből az én hitemet".

Az a korszak, amelyet átéltünk s amelyben ma is élünk, megtanított bennünket arra, hogy milyen szakadékok, milyen ellentétek vannak szavak és cselekedetek között. Nem törekszem tehát most arra, hogy szép szavak, délibábos ígéretek bódító virágjait kössem itt csokorba, rám azt a kötelességet szabja a főgondnoki elhívásom, hogy cselekedeteimmel mutassam meg az én hitemet.

Istent kérem, hogy ezekhez a cselekedetekhez erőt, tud[ást], szerető és megértő munkatársakat adjon mindnyájunk számára.

Az Isten hívő egyházak ma életük válságos éveit élik. A közelmúlt években a krisztusi tanítások örökéletű útmutatásainak szelíd, halk hangját sokszor nem hallottuk. Nem hallottuk, mert lelkünk mélyének tiszta visszhangját megzavarta, felkavarta az a hangos, felfuvalkodott zaj, mely hazugságokat igazság köntösébe öltöztetve, vágyaink kielégítését ígérve, indulatainkat állította céljaink szolgálatába. Szolgálatot hirdetett s uralkodni akart, megváltást prédikált és kárhozatot hozott, lelki felszabadulást ígért és szolgáságra döntött, - új eszmék világa felé terelt bennünket s a gyűlölet korbácsát adta kezünkbe -, kezdtünk elfeledkezni mindenről, ami szent volt előttünk: becsületről, erkölcsről, szeretetről, Krisztusról, az Ő megváltói felmagasztosulásáról. Elhomályosította látásunkat, megzavarta ítéletünket, tévútra vezetett bennünket az a hazug igehirdetés, amelyet a Biblia hamis próféták tanításának nevez, a modern nyelv pedig propaganda néven ismer.

Elfelejtettük János apostol tanítását: (közönséges levél IV. rész 8. vers) "Aki nem szeret, nem ismerte meg az Istent, mert az Isten szeretet".

Tudjuk és érezzük mindnyájan, hogy egyházunk és nemzetünk ma válságos helyzetben van. Tudjuk és érezzük, hogy mindnyájunknak kötelessége egyházunk és nemzetünk gyászos sorsán segíteni. Tudjuk és érezzük azt is, hogy erre a segítségre az egyes ember ereje gyenge, ehhez a küzdelemhez mindnyájunk erejére, tudására, mindnyájunknak egyirányú összefogott munkásságára van szükség. A kérdés, amely elénk mered s amelyre választ kell adnunk a magunk számára, kire hallgassunk, ki legyen az iránymutatónk, ki legyen lelkünk biztos kezű kormányosa.

Talán elérkezett már az emberi felfuvalkodottság legyőzésének ideje. Talán elérkezett már a magunkbaszállás és a felismerés pillanata, talán eleget csalódtunk már az emberi szavak hazugságában, hogy sötétségben botorkáló lelkünk előtt megnyílhat végre a világosság kapuja és megértjük, hogy a tegnap és a ma nyomorúságából, hazugságából csak egy kéz vezethet ki bennünket: Jézus Krisztus vérző, segítő, kegyelmes keze. Ő az út, az élet, az igazság.

Sokat szenvedett egyházunk az elmúlt idők viharai alatt és sokat szenved ma is. Szenvedett az egyház teste, de szenvedett a lelke is. Én most nem a háború során rombadöntött templomokra, elpusztult iskolaépületekre vagy földbirtokokra gondolok, bár az is nagy csapás ránk nézve, de gondolok elsősorban egyházunk nagy birodalmára, a hívők lelkére. Vajon mi maradt meg ezekben a lelkekben abból a kincsből, amit hitnek neveznek, mi maradt meg ebből az erőből, amit a remény jelent és mi maradt meg abból az életetadó, lelki megnyugvást fenntartó tűzből, amit a szeretet tart ébren bennünk.

Nagyfőtiszteletű Egyházkerületi Közgyűlés!

Mélységes hitem és meggyőződés szerint sohasem várt egyházunkra magasztosabb feladat mint nemzetünk és egyházunk mai gyászos korszakában. Sohasem volt a feladat súlyosabb, de sohasem volt

fenségebb. Talán a keresztyén egyház őskora óta, mikor apostolaink vértanú halált haltak hitükért, sohasem volt ez a ránk váró küzdelem a Krisztusi tanok igazságától áthatott, hitvalló férfi számára csábítóbb, mint ma.

Egyetlen kivezető út van lelkünk kaotikus felkavarodása zürzavarából: Krisztus tanításainak útja, egyetlen szövétnekünk a sötétségben az Ő szava, egyetlen erőnk mai elesettségünkben a hit Őbenne - a remény, hogy kegyelmes lesz hozzánk.

Az egyházakra vár az a nagy feladat, hogy Krisztus tanításainak hirdetésével megmutassák mindnyájunk számára a mai balsorsból kivezető utat. Az egyházakra vár, hogy megszabják és megköveteljék mindenkitől Krisztus tanításai alapján annak az erkölcsnek a minimumát, amely nélkül hatalmat gyakorolni nem lehet, amely nélkül a hatalom csak hatalmaskodás, csak bűnök és visszaélések forrása vagy palástja.

Az egyházak feladata annak hirdetése, hogy a Megváltó tanítása mindenkitől megkívánja, hogy szeresse embertársát, szeresse még ellenségét is és pedig mint János apostol mondja: (közönséges levél III. rész 18. vers) "ne szóval szeressünk, se nyelvvel, hanem cselekedettel".

Ha az egyházakra a mai nehéz időkben súlyos munka vár, akkor természetes, hogy mindazoknak, akik az egyház vezetésére elhívtak, fokozott módon ki kell venniök részüket ebből a munkából, el kell háritaniok a munka sikerének akadályait és igyekezniök kell arra, hogy akaratauk szuggesztív erejével minél több lelket állítsanak be a munkatársak seregébe.

Számomra megtiszteltetés és boldog érzés, hogy az egyházépítés terén Ravasz László püspök úr munkatársa lehetek. Mélységes hite, lelkének és tudásának kiapadhatatlan kincsesháza eddigi együttes munkánkban is végtelen gazdag tanulságokkal ajándékozott meg már eddig is. Kérem elsősorban őt arra, hogy fogadja szeretettel, megértő harmonikus érzéssel mindazt a jószándékot, tervet és munkát, amelyet a jövőben egyházam építésére áldozni képes leszek.

De kérem ugyanezt a megértő támogatást mindazok részéről, akik eddig is fáradhatatlan munkálkodásukkal az egyházkormányzat terén széleskörű tapasztalatokat szereztek. Mindig igyekezni fogok arra, hogy kétszeresen is visszafizessem a szeretetet, támogatást mindazoknak, kik baráti érzésekkel fordulnak felém.

Szeretnék néhány szót szólni egyházunk legégetőbb problémáiról.

Mindenek előtt igen nyomatékosan óhajtom hangsúlyozni, hogy annak a lélek-újjáépítő munkának a sikere érdekében, amely a keresztyén egyházakra hárul saját létük és létjogosultságuk biztosítása kérdésében is, a keresztyén egyházak megértő, harmonikus együttműködését végtelenül fontosnak tartom. Alapjaiban azonosak céljaink, hiszen mindnyájan vissza akarjuk vezetni a megzavart emberi lelkeket a Megváltó tanításaihoz és ezzel a lelkekbe beépített erkölcsi fundamentummal akarunk az emberiség és nemzetünk jövő fejlődése számára megbízható alapot teremteni. Ezeket a tanításokat akarjuk útmutatás gyanánt embertársaink tanácstalan, tétova lelkébe beoltani. Lehetetlen tehát, hogy egymás ellen küzdjünk. Egymás mellett, hitben, hűségben, szeretetben, reményben és irgalmasságban versenyezve kell teljesítenünk Krisztus tanainak hirdetését. Lehetetlen, hogy itt egymásra ne találjunk. A lélekrengések mai viharában a dogmatikus és liturgikus vagy egyházkormányzati különbségek jelentősége eltörlül a Krisztusi tanok gyakorlati megvalósításának kötelessége mellett. Midőn tehát ennek a felismerésnek és a nemes versengésnek a szükségét hangsúlyozom, hívó szívvel bízom benne, hogy a keresztyén egyházak harmonikus, egymást megértő munkálkodása lesz a közeljövő leghatalmasabb ország- és nemzetépítő tényezője.

Ugyanúgy meleg szeretettel fordulok a múltban sokat szenvedett nem keresztyén egyházak felé. Ha voltak bűnök, amik elkövették, remélem lesznek jó cselekedetek, amelyek az egymásratalálást elősegítik. Én, aki mindig ellene voltam minden különbségtételnek, itt nyilatkozom ki ünnepélyesen a legteljesebb készségemet minden nemes, emberszerető, országépítő munkában való harmonikus együttműködésre.

Több mint három évtizeden át végzett egyházi munkám során arra a tapasztalatra jutottam, hogy az egyház a maga sajátos munkaterületén, a lelkek szántóföldjén, csak úgy munkálkodhatik nyugodt biztonsággal, ha saját törvényeit, az isteni kinyilatkoztatás parancsait követi. Követi ezeket az ige hirdetésben, az egyház szociális, missziói munkálkodásában s a fiatalság nevelésében, a tanításban.

Az egyház az Isteni kinyilatkoztatás évezredek törvényeinek hatalma alatt áll. Időálló, örök igazságokat hirdet, ezekben hisz, ezeknek a megváltó erejétől reméli az emberiség üdvözülését s a

szerepet tartja az emberiség sorsának irányítása szempontjából a legalkalmasabb, leghatalmasabb kormányzati eszköznek.

Ezért tehát létében és tanításaiban függetlennek kell lennie a világi hatalom politikai eszmeváltásaitól. Kötelessége megadni a Biblia szerint az Istennek, ami az Istené s császárnak ami a császáré, de az Istentől elvenni senki számára sem szabad.

Igyekeznie kell a legteljesebb lojalításra a világi hatalmak, az állam hatalma iránt és lehetőleg tartózkodnia kell attól, hogy az állam hatalmi körébe eső világi teendők vitelébe beleszóljon. Ezen a téren csak arra kell vigyáznia, hogy a világi hatalmat gyakorló emberek cselekedeteikben és tanításaikban ne jussanak ellentétbe a Biblia, a Megváltó erkölcsi törvényeivel. Viszont az egyháznak ragaszkodnia kell ahhoz, hogy az egyház feladatai körébe tartozó kérdéseket, az igehirdetést, a hit megvallását, s szociális emberbaráti munkásságot, a nevelés és tanítás feladatát egyházunk saját hitelveinek és erkölcsi elveinek megfelelő módon, saját meggyőződése szerint idegen befolyástól függetlenül a lelkiismereti szabadság levegőjében bátran félelem nélkül végezhesse.

Ragaszkodnia kell ahhoz, hogy hűséges egyháztagjai által az egyházi szociális, nevelési és egyéb feladatok megvalósítása céljaira az egyház rendelkezésére bocsátott vagyonokat akadálytalanul használhassa, azok megfelelő alkalmazásában ne korlátoztassék.

A jövőben nagy mecénásokra nem számíthatunk, mert a vagyonok megsemmisültek. Alapítványaink nagy részét már a múlt világháborút követő pénzromlás értéktelenítette. Ez volt a sorsa a nagy Szondy-Kenessey, Laky Adolf féle és sok más alapítványnak. Az újabb időkben ingatlan vagyonba fektetett alapítványaink is elvesztették jelentőségüket. Megszűnt a Baár-Madas, Baldácsy, Balassa és más alapítványok földbirtokba fektetett ereje.

A református intézmények célját szolgáló ingatlanvagyon tekintetében az újabb szabályok egyenlőre beláthatatlan következményekkel járó helyzetet teremtettek. Bizalommal nézünk kultuskormányzatunk felé, hogy az egyháztagjaink hűségéből eredő, alapvető céljaink megvalósításához szükséges vagyonunk kárpótlására vagy restitúálására bölcsen meg fogják találni a legmegfelelőbb kormányzati eszközöket.

Midőn tehát hangsúlyozom az egyház mindenirányú függetlenségének fontosságát és bízom benne, hogy a nemzeti feladatok végzésében vállalt részvétele fejében a nemzeti közszolgáltatásokból számára átengedett részesedés nem lesz indok és jogcím az egyházi ügyekbe való beavatkozásra, bízom benne, hogy az egyháztagok által hozott áldozatok a jövőben érintetlenül az egyház rendelkezése alatt fognak maradni.

Egyébként működésemben mindig arra fogok törekedni, hogy a világi hatalommal, az állammal való viszonyunk a kölcsönös lojalítás jegyében az egyházhoz és államhoz való hűség törvényeinek harmonikus összeegyeztetésével mindenkor a lehető legkifogástalanabb legyen.

Talán nem is szükséges az elmondottak után hangsúlyoznom, hogy az egyház legfontosabb szerepét a missziói, szociális tevékenységben látom. Ezen a téren a lelkipásztorokra és a presbitériumokra vár a legszebb szerep. Felkeresni, megtalálni a lelkileg elesetteket, a tévelygőket, az elhagyottakat és betegeket, megsegíteni a szűkölködőket a legkrisztusibb feladat. Újra hitet, reményt oltani a lelkekbe, feléleszteni a szeretet kialvó lángját, orvosolni a lélek s a test betegségeit. Krisztusi hittel az Ő tanításait hirdetni négy szemközt és azoknak, akik saját hibájuk okozta elesettségük okát másban keresték, megbocsátást hirdetni a bűnösöknek, a kegyelem tanában részeltetni a gyűlölködőket, a nyomorultabbakra tekintésre figyelmeztetni az irigykedőket, egyházunk legmagasabb, társadalommentő, békét teremtő feladata. Ennek a munkának mindig harcos elősegítője óhajtok lenni.

Az egyházi oktatást és nevelést nemzetünk jövője szempontjából nélkülözhetetlennek tartom. Hit nélkül nincsen erkölcs, erkölcs nélkül nincsen jellem, jellem nélkül minden tudás hiábavaló cicoma, veszedelmes fegyver, mely néha többet árt mint használ. Jellem nélkül a képesség is sokszor csak a szervilizmus eszköze és csak a hit az, amely számunkra önbizalmat adva megóv bennünket a gyáva megalázkodástól, aminthogy visszatart a felfuvalkodottságtól is. Már pedig mint ezt fájó szívvel tapasztalhattuk, nincs szánalmasabb látvány mint a balsorsban hatalmasok előtt megalázkodó, a jószerencsében pedig a gyengével szemben kegyetlen, gátlást nem ismerő ember vagy nemzet. Nyíltan vallom, hogy igazi, mindig biztos úton járó erkölcsi nevelést csak a vallás-erkölcsi nevelés adhat, aminek alapját a hit évezredek törvényei adják. Minden más úgy nevezett erkölcs gyökértelen, ingadozó nádszál, amely a viharban ellenállásra képtelen. Ezek azok a legfontosabb szempontok, amelyek a felekezeti oktatás fenntartását és megerősítését előttem igen fontosá teszik. Ebben a meggyőződésben nagyon

megegerősítenek azok a tapasztalatok is, amelyeket a különböző nevelési és tanítási rendszerek tekintetében eddig is szereztünk.

Nemzetünk és egyházunk mai elesettségében igen fontosnak tartom azoknak a köteleknek fenntartását és megerősítését, amelyek bennünket külföldi hittestvéreinkhez fűznek.

A szeretetnek, megértésnek, irgalomnak és segítő készségnek olyan cselekedeteivel találkozunk külföldi hittestvéreink részéről, hogy hálánk kifejezésére nem is találhatunk méltó szavakat. Minden erőmmel igyekezni fogok közreműködni abban, hogy nemes és jóakarató svájci, angolszász, holland és más hittestvéreinkkel bennünket összefűző baráti kötelek minél erősebbre szövődjenek s így egyházunk és nemzetünk balsorsában az ő baráti jobbuk számunkra segítő kezét jelentsen.

Az egyházkerületi főgondnok kötelessége, hogy a püspök válláról az anyagi, a gazdasági ügyek intézésének gondját lehetőleg levegye. Ezek a gondok most aggasztó módon megnövekedtek. Az egyházi szükségletek fedezése tekintetében ma, amikor az egyházkerület vagyonából 5.000 kat. hold földbirtok a jövedelemforrások közül hiányzik, gyakran tanácstalanok vagyunk. Egyebet nem mondhatok, mint azt, hogy úgy mint eddig is főgondnokhelyettesi minőségemben igyekeztem erre, ezentúl is törekedni fogok, hogy egyházi feladataink végzésének gazdasági előfeltételei megteremtessenek. Ennek sikere természetesen a jövőben elsősorban és főként a hívek áldozatkészségétől függ. Különös gonddal tölt el egyházkerületünk lelkipásztorainak, tanítószemélyzetének, nyugdíjasainak és árváinak válságos anyagi helyzete. Sohasem fogom elfelejteni, hogy legközelebbi munkatársainkról gondoskodni egyházunk elemi kötelessége. Bízunk Istenben, ki akkor van a legközelebb, amikor legnagyobb a veszély, hogy itt is kinyújtja felénk segítő kezét, megcélazza a hívek erejét és jóakarátát és kivezet bennünket ebből a mai válságból.

Ez a mai válság, mint beszédem elején is mondtam, elsősorban a lelki élet válsága. Az emberek még háborúban élnek, a béke galambjának bársony szárnyai még nem érintették lelkünket. Még mindig tusakodnak, gyűlölködnek, egymásra vágynak és egymás megsegítése helyett egymás legyőzése a céljuk. Csak úgy lehetett a népeket ilyen hosszú háború folytatására rábírní és csak úgy lehetett őket a háború erőszakos, pusztító módszereivel megbarátkoztatni, ha a szívekből először az emberszeretetet, a megértés és megbocsátás szellemét, az irgalom lelkét, mások életének, szabadságának, tulajdonának tiszteletét megingatták. Ha eltűntették gondolkodásvilágukból a tárgyilagos igazság, a jog tiszteletét, helyébe az érdekek szolgálatát és az erősebb, az erőszak uralmát állították. Ezek előtt a hamis bálványok előtt borultak térdre és ezek oltárán áldozták fel véres áldozat gyanánt az emberéletet, becsületet, jogtiszteletet, történelmet és nemzeti önértetet. De a legfájóbb veszteség az, hogy ennek a Molochnak az oltárán áldozatul esett a felebaráti szeretet, az irgalom érzése.

Pál apostol azt mondja az Efezusbeliekhez intézett levélben (IV. rész 32. vers): "Legyetek pedig egymáshoz jóságosak, irgalmasok, megengedvén egymásnak, miképpen Isten is a Krisztusban megengedett néktek".

Addig is, míg a lelkek nagy háborús betegsége, a szeretetnek és irgalomérzésnek hiánya meg nem gyógyul lelkünkben, nincs feltámadás számunkra mai elesettségünkben. Ebben a lelki beteg állapotban elengedhetetlen Krisztus gyógyító keze.

János evangélista azt mondja evangéliuma I. részének 17. versében: "Mert a törvény Mózes által adatott, a kegyelem pedig és az igazság a Jézus Krisztus által lett".

Nekünk, magyar keresztyén református egyháznak ezt a Jézus Krisztus által lett kegyelmet kell hirdetnünk s a lelkekbe belesöpögtetnünk. Hirdetnünk kell Máté evangélistával (VII. rész 1. és 2. vers): "Ne ítéltetek, hogy ne ítéltessetek. Mert amilyen ítélettel ítéltetek, olyannal ítéltettek, amilyen mértékkel mérték, olyannal mérnek nektek".

És hirdetnünk kell az emberszeretet törvényeit alkalmas és alkalmatlan időben egyaránt, még ha szenvedés is jut emiatt osztályrészünkül.

"Mert jobb, ha jót cselekedve szenvedtek, ha így akarja az Isten akarata, hogy nem gonoszat cselekedve". (Péter apostol közönséges levele III. rész 17. vers)

Hitünkért, meggyőződésünkért, nemzetünkért ingadozás nélkül csak az Isten törvényeinek tántoríthatatlan követése útján állhatjuk a harcot és pedig csak akkor, ha hisszük és cselekedeteinkben is valljuk az ígét, amit Jakab apostol üzen nekünk közönséges levele I. részének 12. versében: "Boldog ember az, aki a kísértésben kitar, mert minek utána megpróbáltatott, elveszi az életnek koronáját, amit az Úr ígért az őt szeretőknek".

Ezek azok a gondolatok, amelyek eltöltenek engem most, amikor az egyházkerület főgondnoki állását elfoglalom. Kérem az egész egyházkerület atyafiságos szeretetét és támogatását s kérem Isten áldását sokat szenvedett egyházunkra és hazánkra.

29. jkvsz

Az egyházkerületi közgyűlés püspök úr áldásával és a Himnusz eléneklésével 1 óra 48 perckor véget ér.

egyházkerületi főgondnok h.

püspök

egyházkerületi főjegyző

+++